

ROMAN-GERMAN TILLARIGA KIRISH: TARIXIY VA MADANIY KONTEKST

Qalandarova Ro‘zaxon Fayzulla qizi

O‘zDJTU Roman-german filologiyasi fakulteti 4-bosqich talabasi

Annotatsiya: *Roman-German tillari, ya'ni roman va german tillari, o'zaro bog'liq til oilalarini ifodalaydi va ular Evropaning ko'plab mamlakatlarida muhim rol o'ynaydi. Bu tillar, o'z tarixiy rivojlanishi va madaniy konteksti bilan bir qatorda, o'zaro aloqalari va ta'sirlaridan kelib chiqib, o'ziga xos xususiyatlarga ega. Ushbu maqolada, Roman-German tillarining tarixi, ularning o'zaro aloqalari va madaniy ahamiyati haqida batafsil ma'lumot beriladi.*

Kalit so‘zlar: *Imperiya, dialect, kaiser, struktura, Restaurant, Büro, Wurst, kommunikatsiya, skandinav.*

Roman tillari, asosan, qadimgi Rim imperiyasi davrida rivojlangan. Latin tili, bu tillarning asosiy manbai bo'lib, imperiya kengaygan sari turli hududlarga tarqaldi. Bugungi kunda, roman tillarining eng mashhur vakillari: fransuz, ispan, italyan, portugal va rumin tillaridir. 1. Ispan tili: Ispaniya va Lotin Amerikasining ko'plab mamlakatlarida keng tarqalgan. 2. Fransuz tili: Fransiya, Belgiya, Shveysariya va boshqa mamlakatlarda rasmiy til sifatida ishlatiladi. 3. Italyan tili: Italiya va San-Marino davlatlarida asosiy til. 4. Portugaliya tili: Portugaliya va Braziliyada keng tarqalgan. Ushbu tillar, o'zlarining umumiy kelib chiqishi bilan bir qatorda, har birining o'ziga xos xususiyatlari va dialektlari mavjud. Roman tillari, o'zlarining sintaktik va leksik xususiyatlari bilan tanilgan bo'lib, ko'plab so'zlar va iboralar o'zaro o'xshashliklar ko'rsatadi. Qo'shimcha qilib aytadigan bo'lsak, Roman-german tillari, asosan, ikki asosiy tillar guruhidan iborat bo'lib, ular roman tillari va german tillaridir. Bu tillar, o'zaro aloqalari, tarixi va rivojlanishi bilan birga, ko'plab mamlakatlarda keng tarqalgan va turli madaniyatlar bilan bog'liq. Roman tillari, o'zlarining boy leksikasi va grammatikasi bilan ajralib turadi. Ular ko'pincha o'zaro o'xshashliklarga ega bo'lib, bu esa o'rganishni osonlashtiradi.

German tillari esa, asosan, Germaniya va uning atrofidagi ya'ni Germaniya, Avstriya, Shveysariya va boshqa Yevropa mamlakatlarida tarqalgan. Ularning tarixi miloddan avvalgi davrlarga borib taqaladi. German tillari oilasi, shimoliy german tillari (masalan, skandinav tillari) va g'arbiy german tillari (masalan, ingliz, nemis, golland) kabi turli guruhlarni o'z ichiga oladi. German tillari, o'zlarining fonetik va grammatik xususiyatlari bilan ajralib turadi. Masalan, nemis tilida, tushunish qiyin bo'lgan murakkab grammatik qoidalar mavjud, bu esa tilni o'rganishni qiyinlashtiradi. Lekin biz tillarni o'rganishda turli xil metodikalardan foydalansak, tilni oson o'rganishga zamin yaratamiz. Lekin . German tillarining asosiy turlari quyidagilar:

1. Nemis tili: Germaniya va Avstriyada rasmiy til.

2. Ingliz tili: Butun dunyoda eng ko'p tarqalgan til bo'lib, ko'plab mamlakatlarda rasmiy til sifatida ishlatiladi.

3. Golland tili: Gollandiya va Belgiyaning ayrim qismlarida keng tarqalgan.

German tillari, o'zining murakkab grammatikasi va fonetikasi bilan ajralib turadi. Ular ko'pincha so'zlarning tuzilishi va talaffuzida o'ziga xos xususiyatlarga ega. Shu bilan birgalikda bu tillarning bir-biriga a'loqador tasniflari ham mavjud. Misol uchun: Roman va German tillari, o'zaro aloqalari va ta'sirlari orqali, Evropaning madaniy va tiliy merosini shakllantirgan muhim tillar oilalaridir. Roman tillari, asosan, qadimgi Rim imperiyasi davrida rivojlangan latin tilidan kelib chiqadi, german tillari esa german qabilalarining rivojlanishi bilan bog'liq. Rim imperiyasi davrida, roman va german qabilalari o'rtasidagi aloqalar kuchayib bordi. Rim imperiyasi kengaygan sari, u german qabilalari bilan to'qnashuvlarga duch keldi. Bu to'qnashuvlar, o'zaro madaniy va iqtisodiy aloqalarga olib keldi. Rim madaniyati va tili, german qabilalariga ta'sir ko'rsatdi va buning natijasida german tillarida ko'plab roman so'zlari va iboralari paydo bo'ldi. Masalan, nemis tilida "Kaiser" (imperator) so'zi latincha "Caesar"dan kelib chiqqan. Bunday misollar, roman tillarining german tillariga ta'sirini ko'rsatadi. Roman va german tillari o'rtasidagi o'zaro ta'sirlar, nafaqat so'zlar darajasida, balki grammatik va sintaktik jihatdan ham namoyon bo'ladi. Roman tillarida ko'plab grammatik tushunchalar german tillarida ham uchraydi. Masalan, ikkita til o'rtasida zamon va modallikni ifodalashda o'xshashliklar mavjud. Biroq, german tillarida, ko'pincha murakkab grammatik strukturalar, masalan, qiyosiy va superlativ darajalar, roman tillariga qaraganda o'ziga xos xususiyatlarga ega. Leksik jihatdan, roman va german tillari o'rtasidagi o'zaro ta'sirlar juda keng tarqalgan. German tillarida roman tillaridan olingan ko'plab so'zlar mavjud, bu esa ikki til o'rtasidagi o'zaro aloqalarni kuchaytiradi. Masalan, nemis tilida "Restaurant" (restoran) va "Büro" (ofis) so'zlari roman tillaridan, xususan, fransuz tilidan kelib chiqqan. Shuningdek, roman tillarida ham german tillaridan olingan so'zlar mavjud, masalan, "Wurst" (kolbasa) so'zi nemis tilidan olingan. Bundan tashqari, roman-german tillarining o'zaro aloqalari nafaqat til darajasida, balki madaniy kontekstdagi ta'sirlarda ham aks etadi. Adabiyot, san'at va musiqa sohalarida ham bu aloqalar o'z ifodasini topgan. Roman va german tillarida yozilgan asarlar, o'zaro ta'sir va ilhomlanish manbai sifatida xizmat qiladi. Roman tillarida, Dante Alighieri, Miguel de Cervantes va Victor Hugo kabi buyuk yozuvchilar mavjud bo'lsa, german tillarida esa Johann Wolfgang von Goethe, Friedrich Schiller va Thomas Mann singari adiblar o'z asarlarini qoldirgan. Roman-german tillari o'rtasidagi o'zaro aloqalar tarixiy, leksik, grammatik va madaniy jihatdan muhimdir. Bu tillar o'rtasidagi aloqalar ularning rivojlanishida va o'zgarishida muhim rol o'ynaydi.

Bugungi kunda, roman-german tillari global kommunikatsiya va madaniyatda muhim rol o'ynaydi. Ingliz tili, roman-german tillarining eng ko'p tarqalgan vakili sifatida, xalqaro biznes, ilm-fan va madaniyatda asosiy tilga aylangan. Fransuz, ispan va nemis tillari esa, ko'plab mamlakatlarda ta'lim va madaniyat sohalarida muhim

ahamiyatga ega. Bir soʻz bilan aytganda, Roman-german tillari, oʻzaro aloqalari, tarixi va madaniyati bilan birga, dunyo tillari orasida oʻz oʻrnini egallaydi. Ularning oʻrganilishi va rivojlanishi, global kommunikatsiya va madaniyatning bir qismi sifatida davom etmoqda. Roman-german tillarini oʻrganish, nafaqat tilni bilish, balki turli madaniyatlar va anʼanalarni tushunish imkonini beradi.

QOʻLLANILGAN ADABIYOTLAR ROʻYXATI:

1. Thomason, Sarah G. Language Contact: An Introduction. Edinburgh University Press, 2001.
2. Hock, Hans Henrich. Principles of Historical Linguistics. Mouton de Gruyter, 1991.
3. McWhorter, John. The Power of Babel: A Natural History of Language. HarperCollins, 2001.
4. Baker, Colin, and Syech, Sylvia. Multilingualism. Routledge, 2011.
5. Meyer, Charles. The German Language: A Linguistic Introduction. Routledge, 2015.